

Spoken in de therapiekamer

Ouders zijn gewend om vooral de zonnige zijde van het vader- en moederschap te belichten. Op hun beurt spreken hulpverleners liever over hun succesvolle behandelingen dan over casussen die minder goed verliepen. Voor Irene Mol reden om het verhaal van Emma en haar ouders te delen. Een verhaal dat haar confronteerde met spoken in haar therapiekamer.

Irene Mol

Met regelmaat zit ik tegenover ouders van een baby, peuter of kleuter die worstelen met het vader- en moederschap. Wat telkens weer opvalt, is dat deze ouders het gevoel hebben dat zij de enigen zijn die dit doormaken. Niets is minder waar. Naar buiten toe laten ouders graag alleen het gezicht zien van hoe

ze willen dat anderen hen zien: succesvol, gelukkig en alles onder controle. Zij zijn niet scheutig met het delen van informatie waarin naar voren

komt dat ze de dingen niet in de hand hebben, dat ze fouten maken en zich schamen voor de delen van zichzelf waarin ze niet altijd hun leuke versie

‘De stortvloed aan appjes, vragen en adviezen irriteert Moniek mateloos’

tonen. Dat bracht mij op een interne reflectie: hoe vaak deel ik verhalen uit de praktijk die minder succesvol zijn of zelfs die waarvan ik het gevoel had als behandelaar te falen? Terwijl juist deze ervaringen achteraf voor mijzelf heel leerzaam zijn geweest. Vandaar mijn keus om het verhaal van Emma en haar ouders te delen.

Blij met zwangerschap

Moniek en Rick leren elkaar kennen via het uitgaansleven. Hoewel ze erg van elkaar verschillen, krijgen ze een relatie. Moniek valt op de zorgzame kant van Rick: hij houdt van dingen regelen en doet er alles aan om haar te verwennen. Na ruim een half jaar merkt Moniek dat deze zorgzame kant haar begint te benauwen en te irriteren. Ze ervaart dat alles op zijn manier moet en besluit de relatie te verbreken. Dan komt ze erachter dat ze zwanger is. Ze vertelt het Rick die niet alleen verrast is, maar ook heel blij om vader te worden. Ook Moniek is op zich blij met de zwangerschap, voor beiden is het hun eerste kind. Weliswaar lukt het hen niet om de zojuist verbroken relatie te herstellen, maar desondanks is Rick vastbesloten om als vader een rol te spelen in het leven van zijn kind. Dit begint met het omringen van Moniek met zorg. Zijn appjes, vragen en adviezen irriteren haar mateloos. Ze ervaart hem als dwingend en op zeker moment ook als bedreigend. Moniek verbreekt elk contact, verhuist naar een andere woonplaats en laat Rick pas op het moment van de geboorte van Emma weten dat hij vader is geworden.

Uitgeput

Wanneer Emma een jaar oud is, worden Moniek en Emma door de huisarts aangemeld bij Kinderleven. Emma slaapt sinds de geboorte heel erg slecht en Moniek is uitgeput. Emma hangt aan Moniek en deze ervaart geen enkele ruimte. Moniek heeft ook moeite om

'Moniek neemt het zichzelf kwalijk dat ze zwanger is geworden van Rick'

een band met Emma te voelen. Tijdens de intake vertelt Moniek over de geschiedenis van haar relatie met Rick. Er ligt voor haar veel pijn op dit verhaal. Ze is in haar zwangerschap erg gekwetst door hem. Moniek staat nog steeds heel ambivalent tegenover Rick. Ze wilde dat ze hem nooit was tegengekomen en neemt het zichzelf kwalijk dat ze zwanger is geworden van hem. Soms denkt ze zelfs dat Emma er beter niet had kunnen zijn. Ze maakt zich ook zorgen wat deze gedachtes met Emma doen. Vooral als Emma veel huilt in de nacht en niet wil slapen, kan ze haar boosheid niet bedwingen. Tegelijk voelt ze zich daar schuldig over. Ze wil voor Emma een goede moeder zijn.

Eigen geschiedenis

Met Moniek verken ik haar eigen geschiedenis. Welk beeld heeft zij van haar ouders overgedragen gekregen van het vader- en moederschap? Moniek heeft een hechte relatie met haar moeder. Haar biologische vader heeft het gezin echter al jong verlaten, Moniek was toen ongeveer drie jaar oud. In het begin kwam haar vader Moniek nog halen. Toen hij echter weigerde haar een keer terug te brengen, is het contact definitief verbroken. Moniek heeft daarna zelf ook geen behoefte meer gehad aan contact met haar vader. Haar twijfel of mannen wel goede en betrouwbare vaders kunnen zijn, heeft dus diepe wortels.

Weinig communicatie

De sessie daarna werk ik met Moniek en Emma aan hun onderlinge verbinding. Mij valt op dat er weinig communicatie is tussen hen. Ik nodig moeder uit om met aandacht het spel van

Emma te volgen. Zij verliest echter snel haar belangstelling in het samendoen, ongetwijfeld ook omdat moeder vrijwel geen woorden geeft aan wat Emma doet.

Ik leg moeder iets uit over het belang van mentaliseren: woorden geven aan wat er in het hoofd en hart van je kind leeft, zodat je kind via jou, zichzelf leert kennen en haar relatie tot de wereld om haar heen. Moeder probeert woorden te vinden. Gaandeweg is te merken dat Emma zich meer en meer tot moeder begint te richten in plaats van tot mij. Wanneer ik later met moeder een afspraak maak en we even aan de tafel zitten, zit Emma heel rustig bij moeder op schoot. Ik benoem dat ik meer ontspanning en plezier tussen beiden zie. Vandaag hebben ze nieuwe ervaringen van 'samen' gemaakt.

Vader betrekken

Moeder vertelt dat Rick sinds kort omgang heeft met Emma. Zij staat hier ambivalent in en is bang dat Rick onvoldoende inzicht heeft in wat Emma nodig heeft. Ik onderzoek bij moeder of ze er open voor staat dat de vader van Emma betrokken wordt bij de behandeling. Moeder geeft aan dat ze, alleen in het belang van Emma, hieraan bereid is mee te werken. Rick is blij met de opening die via de behandeling wordt geboden. In een kennismaking vertelt Rick hoe hij zich buiten spel gezet voelt door Moniek. Hij wil graag een goede vader zijn voor Emma, maar krijgt in zijn beleving nauwelijks de kans. Hij probeert goede afspraken met Moniek te maken, maar ervaart dat zijn contact tussen hem en Emma afhoudt.

‘Emma verliest snel haar belangstelling in het samendoen doen met moeder’

Gespannen sfeer

De sessies daaropvolgend met beide ouders en Emma verlopen in een gespannen sfeer. In de kamer is voelbaar hoe ouders nauwelijks contact maken met elkaar. Emma zoekt afwisselend met één van beide ouders contact. Zij overbrugt de kloof. Op een gegeven moment ontladst bij Emma wat deze spanning met haar doet. Ze begint te huilen en zoekt moeder op voor troost. Vader probeert haar af te leiden met speelgoed om het huilen te stoppen. Ik vraag vader of hij bij het verdriet van Emma kan blijven en geef haar en ouders woorden: dat ze laat zien hoeveel spanning er tussen haar ouders is. Dat ik ook zie dat het voor haar te veel is om zoveel frustratie en boosheid te dragen. Ik leg ouders uit dat Emma spiegelt wat zich tussen hen in de relatie afspeelt.

Kloof vergroot zich

Het baart mij zorgen dat het inspelen op het gezamenlijk ouderschap de kloof tussen beiden eerder lijkt te vergroten dan te overbruggen. Het raakt mij ook als ik zie hoe hard Emma om deze kloof heen werkt. Ik breng het gezin daarom in intervisie in. Aan de hand van een matroesjka poppetje dat uit twee helften bestaat, stellen we de gezinssituatie op. Eigenlijk accepteren beide ouders alleen maar die helft van Emma die van henzelf afkomstig is. De helft van de andere partner ‘deugt’ niet. Emma zal dit voelen. De vraag is of beide ouders bereid en in staat zijn om samen beide helften van het poppetje tot één geheel te maken. Ik besluit deze opstelling ook met beide ouders te doen.

Gehalveerd ouderschap

Wanneer beide ouders en Emma samen komen, zet ik hen elk aan een kant van de tafel. Tegen moeder spreek ik uit: ‘ik houd alleen van de helft van Emma, ik houd niet van dat deel wat Emma van vader in haar heeft’. Omgekeerd zeg ik hetzelfde tegen vader. Ik geef beide ouders de helft van een poppetje. ‘Jullie hebben alle twee een half kind. Dit is wat het is’. Moeder begint te huilen en vader geeft aan dat hij hier ook niet gelukkig mee is.

Tegen Emma spreek ik de volgende woorden: ‘Lieverd, er is iets heel naars gebeurd. In de buik heb jij vast gevoeld dat jouw papa en mama niet van elkaar houden. Dat is heel naars, want jij bent een kindje van papa én mama. Je hebt twee benen, twee armen, twee ogen, twee oren. Jij bent van papa én mama. Jouw papa en mama zeggen: we houden alleen maar van die helft die van mij in jou zit’. Ik vraag ouders om samen met vier handen het poppetje in elkaar te zetten, terwijl ze elkaar aankijken. ‘Jullie

willen dat Emma heel is. Zij heeft jullie daar beiden voor nodig.’ Vader maakt meteen de beweging met zijn helft naar moeder. Moeder aarzelt echter, het lukt haar niet. Ze geeft aan dat zij het ook anders wil. Ik nodig moeder uit niet te praten, maar haar aandacht te richten op haar helft van het poppetje.

Als ze het anders wil, dan is het noodzaak in beweging te komen. Moeder kan het niet. Ik spreek naar haar uit dat dit zwaar voor haar is, maar dat dit is waar het over gaat.

Voortzetting sessies

Achteraf gezien had ik daar de therapie met Emma en haar ouders moeten beëindigen. De beweging die voor de voortgang van de behandeling nodig was, kon niet gemaakt worden. Daarentegen ben ik met beide ouders nog enkele maanden doorgegaan, in de hoop dat onderlinge gesprekken hen kon helpen om elkaars pijn te zien en te erkennen. Om zo ruimte te maken voor Emma. Dit gebeurde echter niet, ouders leken zich eerder dieper in te graven, waarop ik uiteindelijk toch met beide ouders heb besproken dat voortzetting van de behandeling

niet is wat hen verder gaat helpen. Hoewel er in de therapie mooie dingen tussen vader en Emma en tussen moeder en Emma zijn gebeurd, was het voor mij onbevredigend om de behandeling zo af te sluiten. Ik stelde mijzelf de vraag waarom ik niet na de bewuste sessie ben gestopt. Uiteindelijk kwam ik tot de kern dat ik de pijn niet kon verdragen die de situatie voor Emma met zich mee bracht. Ik wilde Emma 'redden' en 'heel' maken.

Pijnlijke constatering

Juist doordat ouders deze stap niet samen konden zetten, ben ik hard aan

het werk gegaan. Het onderlinge conflict ontnam alle ruimte om Emma te zien in wie zij is. Een thema dat aan mijn eigen hechtingsgeschiedenis raakte. Ergens resoneerde Emma met mijn eigen innerlijke kind dat niet voldoende gezien werd in haar eigenheid en hard werkte om haar ouders te faciliteren. Een onmogelijke opdracht voor een jong kind. Mijn eigen spoken deden hun intrede in de therapiekamer. Mijn tegenoverdracht bracht het gezin niet verder. Een pijnlijke constatering en tegelijkertijd wist ik nu wat me te doen stond: ik had mijn eigen spoken in de ogen te kijken. ●

'Rick voelt zich in het contact met zijn dochtertje buiten spel gezet'